

COMMISSIE ZORGVULDIG BESTUUR

CZB/V/KSO/2004/77

BETREFT: Secundair onderwijs: Bijdrage voor leermiddelen.

1. PROCEDURE

1.1 Ontvangst: 21.09.2004

1.2 Verzoeker
ouder

1.3 Antwoordende partij
secundair onderwijs

1.4 CZB

- Ontvangst van de vraag op het secretariaat van de Commissie zorgvuldig bestuur op 25 september 2004.
- Bij brief van 24/09/2004 is de verzoeker en de antwoordende partij geïnformeerd over de zittingsdag.
- De betrokken school heeft een nota van 30 september 2004 ingediend.
- Verzoeker heeft een reactie op deze nota op 30 september ingediend.

2. STANDPUNTEN VRAGENDE PARTIJ

De vragende partij overloopt een aantal punten uit het schoolreglement:

1. Oudervereniging

“In het begin van het schooljaar wordt op de eerste schoolrekening een verplichte bijdrage (2,50 euro) voor de werkingskosten van het oudercomité aangerekend. Deze wordt gebruikt om de werking te realiseren en nuttige aankopen voor de leerlingen te doen die binnen het schoolbudget niet vanzelfsprekend zijn.

Voorbeelden hiervan zijn o.a. het weerstation, videotoeestellen, een videocamera. Daarnaast worden deze gelden ook gebruikt om vanuit het oudercomité de financieel zwakkere leerlingen te

ondersteunen. Bij het eerste oudercontact wordt elke ouder uitgenodigd om deel uit te maken van het oudercomité."

Volgens vragende partij is een oudercomité een instelling die losstaat van de schoolinstelling als zodanig.

Méér, de besteding van de ontvangen sommen (weerstation, videotoestellen, videocamera) lijken betrokkene zaken die dienstig zijn voor de normale werking van een school en waarvoor betrokkene dus geredelijk veronderstelt dat er een werkingsbudget is.

2. Forfaitaire onkosten - 1

"Tijdens de middagpauze krijgen de leerlingen koffie en thee aangeboden. Wij voorzien in het nodige materiaal voor projecten, EHBO, e.d. Ook de kosten voor afvalverwerking moeten wij op ons nemen. We vragen voor dit alles een trimesteriele vergoeding van 15 euro"

2.1 De zoon van de betrokken ouder maakt gebruik van de faciliteit om 's middags buiten de school te eten.

Bijgevolg lijkt het niet redelijk om een trimesteriel forfait voor koffie en thee te vragen aan leerlingen die 's middags de school verlaten.

Het lijkt ook niet redelijk dit forfait als onderdeel te beschouwen van een algemeen trimesteriel forfait.

2.2 Het nodige materiaal voor projecten, voor EHBO, ... lijken de betrokken ouder zaken die dienstig zijn voor de normale werking van een school en waarvoor betrokken ouder dus geredelijk veronderstelt dat er een werkingsbudget is.

2.3 Voor de kosten voor afvalverwerking wordt een trimesteriel forfait aangerekend.

Ook hier is de betrokken ouder van oordeel dat afvalverwerking behoort tot de normale werking van een school en waarvoor ik dus geredelijk veronderstel dat er een werkingsbudget is.

3. Forfaitaire onkosten - 2

"Scholen krijgen geen extra subsidies meer voor installatie, onderhoud en werkingskosten van het informaticanetwerk. Het gebruik ervan wordt wel verplicht via de leerplannen. We zien ons dan ook genoodzaakt om ten minste de verbruikskosten te verhalen op de leerlingen. Een forfaitair bedrag, afhankelijk van het aantal uren gebruik per week, wordt aangerekend voor toners, papier, onderhoud en herstellingen. Per trimester worden volgende bedragen aangerekend:

- 2,50 euro voor de eerste graad
- 2,50 euro voor de tweede graad Toerisme
- 4,50 euro voor de tweede graad Handel en Handel-Talen
- 4,50 euro voor de derde graad Toerisme en Onthaal & Public Relations
- 5,00 euro voor de derde graad Handel en Secretariaat-Talen "

Vermits informaticavakken een inherent deel uitmaken van het basisaanbod aan onderwijs in het secundair onderwijs veronderstel ik dus ook geredelijk dat er een werkingsbudget is.

4. Aangerekende fotokopieën

Rekening 1 September - Schoolagenda - Trimesteriele vergoeding - Werkingskosten
oudervereniging - Onkosten informatica :
7,50 euro 15,00 euro 2,50 euro

Rekening 2 december - Trimesteriele vergoeding - Onkosten informatica - Fotokopieën
(kopieën genomen binnen de school) - Cursussen (kopieën genomen
buiten de school) - Pedagogische projecten en buitenschoolse

activiteiten - Enkel voor 6de jaren: Stagekosten (organisatie en begeleiding) - Enkel voor toerisme Internationaal Cultureel Paspoort
15,00 euro 8,50 euro ±8,80 euro

Rekening 3 maart - Idem rekening 2 - Voorschot sportdag

Rekening 4 juni - Idem rekening 2 (uitgezonderd trimesteriele vergoeding en onkosten informatica) - Saldo sportdag – Saldo excursie

De betrokken ouder stelt dat er kopieën mogen genomen worden maar vindt :

1. dat er een vaste prijs moet zijn per kopie - zowel voor kopieën binnen als buiten de school genomen.
2. dat het werkelijk aantal kopieën moet gespecificeerd wordt en op de schoolrekening zodat een redelijke controle mogelijk wordt tussen enerzijds het aantal gekregen en het aantal aangerekende kopieën en anderzijds de aangerekende bedragen.
3. dat fotokopieën genomen buiten de school eigenlijk niet kan. Alle fotokopieën nodig in het onderwijs horen in de school genomen te worden en niet buiten de school. Dit zet de poort naar misbruiken wagenwijd open.
4. het gebruik van fotokopieën moet beperkt blijven tot :
 - er zijn geen aangepaste handboeken/werkbladen in de handel te vinden en daarom gebruikt de leerkracht een eigen cursus ;
 - bijkomende informatie die niet te vinden is in de gebruikte handboeken en/of werkbladen.

3. STANDPUNTEN ANTWOORDENDE PARTIJ

In het schoolreglement 2004-2005 (Algemene informatie - Schoolreglement) wordt de bijdrageregeling vermeld. Op eenvoudige aanvraag krijgen ouders een concreet voorbeeld van het vorige schooljaar om de bedragen beter te kunnen inschatten.

Een aantal concrete bemerkingen:

- De forfaitaire kosten voor informatica worden zo goed mogelijk afgestemd op het reële gebruik. Elk systeem voor individuele registratie van afdrukopdrachten bijvoorbeeld zou leiden tot meerkosten voor iedereen.
- Per kopie wordt 4 eurocent aangerekend (papier, toner, huurcontract machine, auteursrechten). Via een codenummer wordt het aantal per klas geregistreerd.
- In een overeenkomst met één firma (Universitas) worden cursussen buiten de school gekopieerd met gebruik van voorgedrukte formulieren zodat misbruik maximaal kan voorkomen worden (rechtstreekse facturering naar de school - controleformulier). Dit uitsluiten zou tijdens de start van het schooljaar en examenperiodes het inhuren van een extra machine vereisen, en dus weer een meerkost.
- De schoolrekeningen werden bij de laatste verificatie voorbeeldig genoemd omwille van de doorgedreven detaillering en individualisering (zelfs binnen het klasniveau).
- Het gebruik van cursussen is beduidend goedkoper dan het verplicht laten aankopen van handboeken, en dus eerder aan te moedigen (ook al vraagt het veel inspanning van de leerkrachten).

4. ZITTING COMMISSIE

4.1 Datum en uur

4 oktober 2004, 14u.30

4.2 Kamer

Kamer bevoegd voor secundair onderwijs, deeltijds kunstonderwijs, volwassenenonderwijs, centra voor leerlingenbegeleiding

4.3 Commissieleden

De Commissie is overeenkomstig artikel V. 22 van het Onderwijsdecreet XIII en artikel 1 tot en met en artikel 3 van het ministerieel besluit van 27/09/2002 betreffende de Commissie zorgvuldig bestuur als volgt geldig samengesteld:

De heer Ernest Duys, voorzitter.

Walter Cools, Paul De Winne, Etienne Becuwe, Jean Dujardin.

4.4 Aanwezige betrokkenen, getuigen, deskundigen, raadslieden

Geen.

5. ADVIES VAN DE COMMISSIE

5.1 Regelgeving

* Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele rechten van 19 december 1966. Artikel 13. De Lid-Staten maken het middelbaar onderwijs door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs, voor ieder beschikbaar en algemeen toegankelijk.

* Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989. Artikel 28 bepaalt dat de Lid-Staten het recht erkennen van het kind op onderwijs en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, ervoor zorgen de ontwikkeling van het secundair onderwijs aan te moedigen voor ieder kind, beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk.

* Grondwet. Artikel 24 bepaalt dat de toegang tot het onderwijs kosteloos is tot het einde van de leerplicht (basis- en secundair onderwijs).

* Wet van 29 mei 1959 betreffende wijziging van sommige bepalingen van de onderwijswetgeving. Artikel 25.

De kosten van het onderwijs, verstrekt in de inrichtingen of afdelingen voor onderwijs, tot stand gekomen door openbare of private personen, vallen ten laste van de schoolbesturen.

Aan de inrichtingen en afdelingen van inrichtingen voor basis-, secundair-, normaal-, technisch- en kunstonderwijs die aan de voorwaarden voldoen, verleent de Staat weddentoelagen en werkingstoelagen.

* 13 juli 2001 - Decreet betreffende het onderwijs-XIII-Mozaïek

In het door de Gemeenschap gefinancierd of gesubsidieerd voltijds secundair onderwijs en deeltijds beroepssecundair onderwijs kan geen direct of indirect inschrijvingsgeld worden gevraagd.

Na overleg binnen de participatieraad of de schoolraad bepalen schoolbesturen de lijst van bijdragen die aan de ouders of aan de meerderjarige leerlingen kunnen worden gevraagd, evenals de afwijkingen die op deze bijdrageregeling worden toegekend. Deze regeling wordt schriftelijk aan de ouders of aan de meerderjarige leerlingen meegegeeld.

5.2 Stemming

De Commissie heeft na beraadslaging en met eenparigheid van stemmen de volgende conclusies opgesteld inzake bevoegdheid en advies.

5.3 Bevoegdheid

De Commissie is van oordeel dat zij bevoegd is rekening houdende met de aangehaalde feiten en de geldende regelgeving.

5.4 Advies

Internationale verdragen, de grondwet en de regelgeving secundair onderwijs voorzien dat er in het door de Gemeenschap gefinancierde of gesubsidieerde secundair onderwijs geen direct of indirect inschrijvingsgeld kan worden gevraagd. Er kan een bijdrage gevraagd worden aan de ouders, mits de regeling gevolgd wordt inzake overleg en informatie.

In zijn arrest 28/92 van 2 april 1992 heeft het Arbitragehof de tweedeling binnen het leerplichtonderwijs aanvaard: enerzijds kosteloze toegang voor het leerplichtonderwijs waarbij rechtstreekse of onrechtstreekse schoolgelden geen beperking mogen vormen en anderzijds het vragen van een bijdrage voor didactisch materiaal en voor bepaalde activiteiten, zonder dat deze de kosten van noodzakelijke en geleverde goederen of prestaties mag overschrijden.

De conclusie is dat er in het secundair onderwijs geen kosteloosheid bestaat, enkel kosteloze toegang. Voor onderwijsactiviteiten mogen aan ouders en meerderjarige leerlingen bepaalde kosten worden doorgerekend. Het is evident dat het om effectieve, aantoonbare en verantwoorde kosten van goederen en diensten moet gaan die in evenwichtige verhouding staan tot de eigenheid en de doelgroep van het secundair onderwijs.

De Commissie is van oordeel dat aan de ouders geen willekeurige bijdrage mag gevraagd worden. Het aanrekenen van kosten in de bijdrage dient reëel te zijn: enerzijds in

overeenstemming met de door de school effectief gemaakte kosten en anderzijds voor goederen of diensten waarvan de betrokken leerling gebruik heeft gemaakt.

De Commissie vestigt de aandacht op artikel 25 van de schoolpactwet van 29 mei 1959 dat nog geldig is voor het secundair onderwijs. De kosten van het organiseren van onderwijs zijn ten laste van het schoolbestuur. De overheid komt wel tussen in die kosten door een werkingsbudget (dotatie) toe te kennen. Kosten die gemaakt worden voor de algemene werking van een school dienen dan ook gedragen te worden door het schoolbestuur.

Oudervereniging

De Commissie stelt vast dat een door de ouders te betalen bijdrage voor een oudercomité geen of een slechts een beperkt verband kan hebben met de kosten voor onderwijs van één bepaalde leerling. De werking van een oudercomité is gericht naar de volledige school en kan dus de effectieve onderwijskost voor één bepaalde leerling verhogen zonder dat er een product of dienstverlening aan beantwoordt.

Na raadpleging van de voorziene participatieorganen kan een schoolbestuur op vrijwillige basis een reële bijdrage vragen voor de werking van een oudercomité.

Middagtoezicht

Na raadpleging van de voorziene participatieorganen kan een schoolbestuur een reële bijdrage vragen voor middagtoezicht en verkoop van voedingsproducten.

Van leerlingen die geen gebruik maken van het middagtoezicht of de aangeboden voedingsproducten kan deze bijdrage niet gevraagd worden.

Afvalwerking

Uitgaven inzake milieuheffingen hebben geen of slechts een beperkt verband met de kosten die komen kijken bij het onderwijs van een bepaalde leerling. De milieuheffingen zijn gerelateerd aan de totale werking en organisatie van een school : schoolbestuur, directie, personeel, leerlingen. Het evenwicht tussen enerzijds effectieve kosten voor één leerling en de globale kosten van een school inzake milieu kan in het gedrang komen.

Materiaal voor projecten en EHBO - lesmateriaal

Na raadpleging van de voorziene participatieorganen kan een school een reële bijdrage vragen voor materiaal dat leerlingen gebruiken in hun projecten in het noodzakelijke onderwijsprogramma.

EHBO als uitrusting voor de school

De kosten van het organiseren van onderwijs zijn ten laste van het schoolbestuur. De overheid komt wel tussen in die kosten door een werkingsbudget toe te kennen. Dit betekent dat kosten voor de uitrusting van een school niet ten laste zijn van de leerlingen.

Kopieën, verbruik in de vakken informatica

Na raadpleging van de voorziene participatieorganen kan een school een reële bijdrage vragen voor kopieën, cursussen, materiaalverbruik inzake informatica die leerlingen gebruiken in het noodzakelijke onderwijsprogramma.

De Commissie is van oordeel dat onder een algemene titel van "kopieën" aan de leerlingen geen kosten mogen aangerekend worden die bestemd zijn voor personeel, directie, schoolbestuur. Deze kosten hebben geen direct verband met een duidelijk individualiseerbare dienstverlening aan een leerling, maar behoren tot een sokkel van vaste algemene kosten die in eerste instantie ten laste zijn van het schoolbestuur en niet individueel kunnen worden aangerekend. Ouders kunnen niet verplicht worden kosten die voor een bepaalde leerling niet reëel zijn, te betalen.

De Commissie is van oordeel dat school er dient over te waken dat er voldoende communicatie is over de bijdrageregeling. Ouders krijgen de mogelijkheid om op aanvraag alle mogelijke details van allerhande kosten en rekeningen te bekomen. Het is redelijk dat de school zelf niet het initiatief neemt om voor alle leerlingen de bewijsstukken van uitgaven voor te leggen. Ouders en school moeten voldoende met elkaar communiceren zodat een volledig inzicht kan bekomen worden aangaande schoolrekeningen, zij het voor de details op verzoek van de ouders.

Tenslotte wordt opgemerkt dat de Commissie nakijkt of er een verband is tussen enerzijds de individuele dienstverlening aan een leerling in een bepaalde groep en de verschillende soorten bijdragen. Er dient gesteld dat een term als "trimesteriële forfait" onduidelijkheid kan geven ten aanzien van de ouders over door de school voor één bepaalde leerling gemaakte kosten. In dit verband wordt niet aanvaard dat het schoolbestuur een algemeen bijdrageforfait aan de ouders aanreikt.

Een beperkt reëel forfait per soort kostenpost (boeken, materiaal, ...) is omwille van administratieve verwerkingen wel aanvaardbaar.

Het is wel noodzakelijk dat het voor alle ouders duidelijk is welke bijdragen in het forfait zitten, o.a. via het schoolreglement.

De Commissie komt tot het volgende advies:

In het secundair onderwijs kan een schoolbestuur voor de werking van een oudercomité, voor projecten, EHBO-lesmateriaal en kopieën die in het noodzakelijke onderwijsprogramma inzake leren en opvoeden door de leerling gebruikt worden, een bijdrage vragen aan de ouders.

Het schoolbestuur kan de uitgaven voor de algemene werking van de school als organisatie en waarvoor er een werkingsbudget is van de overheid (milieuheffingen, EHBO-uitrusting) en de kosten voor een middagtoezicht waarvan geen gebruik gemaakt wordt, niet opnemen in de bijdrageregeling.

Het schoolbestuur dient het nodige te doen om toe te laten dat ouders de gemaakte kosten in detail kunnen vergelijken met de te betalen bijdrage, zij het enkel op verzoek.

De Commissie stelt dat kosten voor de administratie en de algemene organisatie van de school en kosten van kopieën voor het personeel niet via algemene kostenrubrieken als "kopies allerlei" kunnen doorgerekend worden naar de ouders en de leerlingen.

Brussel, 4 oktober 2004

Willy Van Belleghem
Secretaris

Ernest Duys
Voorzitter